

BIRI

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV
2017

Tisztelt Biriiek!

Tisztelt Érdeklődők és építkezők!

„Az építészet közvetlenül meghatározza környezetünk minőségét, ezáltal az emberi lét méltóságát. Az építészet alakítja a közízlést, hat a közérzetre és formálja a kultúrát, ebből a szempontból rendkívül fontos társadalmi kohéziós erővel bír. Az építészet helyet és szellemet teremt, így lesz a természeti és épített környezet a nemzeti kultúra szerves része. Az épületek, a közterek, a köztéri alkotások, a mérnöki műtárgyak, a települések és a természeti környezet együttesen alkotják azt a kulturális tájat, amely közös nemzeti értékünk.”

NEMZETI ÉPÍTÉSZPOLITIKA - PREAMBULUM

Jelen Településképi Arculati Kézikönyv elsődleges célja, hogy a településképi védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény alapján a településképi tervszerű, esztétikus létrejöttét, szakmailag támogassa, elősegítse.

A kézikönyv készítése során a település lakossága, a helyi közösségek végig gondolhatták azt, hogy milyen környezetben szeretnének élni, hogyan őrizzék meg és fejlesszék Biri építészeti arculatát, kultúráját. Az is fel lett tárva, hogy az épített környezetünk egyes elemei közül mit tekintünk a helyi identitás szempontjából örökségnek.

A kézikönyvben meghatározásra kerültek a településképi jellemzők, a településképi egymástól jól elkülönülő településrészek és azok arculati jellemzői, a településképi minőségi formálására vonatkozó javaslatok, valamint a településképhez illeszkedő építészeti elemek, melyek egyúttal irányt is mutatnak az építkezni szándékozóknak.

Reményeim szerint a Kézikönyv helyi építészeti minőség garanciája lehet, azzal, hogy tartalmával aktív támogatója lesz Biri településképi jövőbeni formálása tekintetében. Az így létrejövő közös eredmény nem csak a mának, hanem a jövő generációinak is szól.

Az építkezéshez, az otthonteremtéshez sok örömet és kitartást kívánok. Bízom benne, hogy együtt – gondolkodásunk eredményeként sikerül a településen élők életét szebbé, harmonikussá tenni.

Almási Katalin
polgármester

BIRI
TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV
2017

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés
2. Biri bemutatása
település és telekszerkezeti, településkarakteráltalános – külső-belső - településkép
3. Örökségünk
a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők
4. Településképi szempontból meghatározó területek Biriben
eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával, javasolt illeszkedési szempontokkal
  - Településközponti településrész
  - Átéépülő falusias településrész
  - Beépítésre nem szánt terület és a beékelődő ipari-gazdasági mezőgazdasági üzemi területek (majorok)
  - Táncsics telep településrészjavasolt illeszkedési szempontokkal ajánlásokkal
5. Ajánlások
a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató:
Településközponti településrészre, az átépülő falusias településrészre és a beépítésre nem szánt külterületi településrészekre nézve:
  - Telepítés
  - Magasság
  - Tetőhajlásszög
  - Tetőforma
  - Szín
  - Tornácok
  - Ajtók, ablakok
  - Homlokzatképzés, anyaghasználat
  - Részletek
  - Kerítések, térfalak
  - Kertek, udvarok*közterületek településképi útmutatója és a minőségi formálásra vonatkozó ajánlásokkal.*
  - Utcák
  - Közterek, közparkok, közkertek
6. Jó példák – épületek, építészeti részletek
épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés, kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása)
7. Jó példák – sajátos építményfajták
sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

BEVEZETÉS

1

Az építészet a formák rendszerbe szedésével rendet teremt, letisztult szellemi alkotást hoz létre: a formákkal érzeinkre hat, plasztikai élményeket vált ki, e kapcsolatrendszerrel mély visszhangot ébreszt bennünk, hiszen olyan rend mértékét adja meg, melyet a világegyetem rendjével összhangban lévőnek érzünk. Amikor szellemünk irányát és szívünk lüktetését meghatározza, megérezzük a szépséget.

Le Corbusier

„Az építészetet szokás megfagyott zeneként emlegetni. És valóban nagyon sok hasonlóságot találhatunk egy zenemű és az építészet között.

Az építészet sokszínűségét adja a változatos utcák, terek, épületek sokasága, mint egy zenekarban a sokféle hangszer: vonósok, fúvósok, ütős hangszerek.

Ugyanakkor, ha ezek egymásra tekintet nélkül zenélnék, lehet külön-külön még szép dallamos, amit játszanak, az összkép hamis. Ugyanígy a házak is lehetnek eltérőek egymástól, más rendeltetésűek, de ha nincsenek tekintettel egymásra, zavaros, élehetetlen környezetet alakítanak ki.”

Alapgondolat a minta kézikönyvből

Községháza: volt Kállay kúria

A Községháza előtti forradalmi emlékmű

Az Adventista imaház (2002)

Római katolikus templom

A kézikönyv lényegében a település építészeti örökségének és jelenének tükrö. Ajánlásaival, jó példáival lehetőséget kínál arra, hogy az építészek a hely, a hely szellemének és kortextúrának megismerése után olyan házat tervezhessenek, melyek a településképet harmonikusan fejlesztik azzal, hogy tekintettel vannak az építészeti örökségre is. Az így tervezett házak a hagyomány és a modernizáció egységét megteremtve tudnak újak, mainak hatni. Így az épületek nem a régi stílusok utánzását valósítják meg, hanem olyan ház épül, mely megfelel a mai kor lakhatási elvárásainak a modern munkakörülményeknek úgy, hogy megfelel a mai energetikai, éghajlati változási követelményeknek is. A kézikönyv segít még az építetőnek és az építésznek abban, hogy az épület elhelyezése illeszkedjen a településszerkezethez, és az épület külső részleteiben is az utcaképet fejlesztően jól megoldott legyen. Egyes példái nem feltétlenül a településen lelhetők fel, de minden lehetséges esetben települési példák kerültek a kézikönyvbe.

Az ajánlások nem tekinthetők szigorúan kötelező jellegűnek, céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, hanem éppen a helyi értékek megismertetése a sokféle építészeti lehetőség feltárása a településhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása.

A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni. Ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik. Ezért ha egy újabb szép ház születik, az bekerülhet a kézi könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építetője, tervezője és a település egyaránt.

Egy ház elválaszthatatlan kapcsolatban van szűkebb – tágabb környezetével (szomszédaival, az utcájával, településével). Ezért meg kell ismerjünk az építészeti örökségünket, a hely szellemét, hogy a jövőben valóban illeszkedő épületeinkkel élhető, harmonikus települési környezetben éljünk.

BIRI BEMUTATÁSA

általános településkép, településkarakter

2

A hagyomány szerint az építészet három alapköve a hasznosság, a tartósság és a szépség.

Kertalja Horgásztó - Biri

Az egykori Biri területe a jelenlegi falutól északkeletre, mintegy 3 km-re található. Ezt régészeti lelőhely igazolja, miszerint a XVIII. század elején elpusztult falu középkori templomának maradványait, a Templom hegy környékén tárták fel 2013-ban.

A falu nevének első írásos megemlítése 1290 – ben kiadott oklevélben szerepel. A régészeti feltárás alapján vélhetően 1150 – es években már lakott hely lehet Biri, mely így közel 900 éves település.

A falu a XIII. századi említése körül eleinte a Biri család birtoka volt. A XIV. század közepétől a Kállay – család, majd a Sztriky család tulajdonába került. 1452-ben az ólnodi Czudar család, 1592-ben a Bornemisza család birtoka. A gyakori tulajdonos váltás ellenére a Kállaiak mindig jogot formáltak a településre és azt igyekeztek visszaszerezni a mindenkori birtokos nemesi családtól. A Kállay család így mindig is jelentős szerepet játszott Biri történelmében.

Ezt igazolja az is, hogy a Kállay birtokok 1483- ban már egy kettős tornyú kőtemplom állt. Biri fejlődése a 150 éves török megszállás idején megtört, sőt a település az állandó török fenyegetettség miatt elnéptelenedett. Még 1720-ban, is mint pusztta szerepel a megyei nyilvántartásokban. 1750-es

évektől a Kállay-család az elnéptelenedett birtokai benépesítése érdekében nagyarányú népesség betelepítésbe kezdett. Ennek részeként Biri betelepítése 1763 – 67 között került sor. Ez már a település mai helyén történhetett. Az ide telepített emberek a pusztába érkeztek. nem volt itt már utca, de még épület sem. Nekik kellett kialakítaniuk a település új szerkezetét, utcáit, a település akkori arculatát.

Település és telekszerkezet.

*Településre bevezető országos mellékút:
Balkány – Nagykálló összekötő út*

*Biri település-
szerkezete
1782-ben*

Biri településszerkezete 1782-ben

Az összekötő út mellett kiépült a kerékpárút is

területek viszont fokozatosan, halmaztelkekkel épülhettek be. Összességében a kizárólagosan uti jelleget nem lehet igazolni, a halmazképződés térbeli elrendeződése a főutak közötti területek utcáinak kialakulását fokozatosan biztosította egy-egy adott településfejlesztési, üzemeltetési logika mentén.

A XVIII. század végén a Szabolcs megye településeit kettősség jellemezte. A középső és keleti részen közepes nagyságú vagy aprófalvas kishatárú, míg a nyugati részen nagy kiterjedésű határral rendelkező halmazos települések voltak döntően. A megye nagy részén a korábban elpusztult majd újra vissza települt vagy újonnan telepített falvak általában megőrizték a korábbi jellemző településszerkezetüket.

A települések jellemzően utifaluk, vagy halmazos településszerkezetűek voltak. Az utifaluk jellemzője az orsószerűen kiszélesedő főutca, mely orsóban a templom állt. A kiszélesedett utca két oldalán szalagtelkek álltak. A halmazos települések közös alapvető jellemzője, hogy a halmazosodás idején még hiányzott az utca. Tehát ez a telkek olyan csoportosulása volt ahol nem volt előre tervezett utca. A térbeli, elrendeződést a terepviszonyok, a belvízrendszer, a klíma, az építőanyagok továbbá a központi funkciók telepítése határozta meg.

Birit a két településszerkezet típus kettőssége jellemzi. Az újbóli benépesítéskor kellett kijelölni a település (fő) utcáit, a központot. Ez a központ a Kállay kúria (ma polgármesteri hivatal) épülete előtti tér volt. Ebből a térből ágazott el a kezdeti négy irányú utcahálózat.

Ez a mai Kossuth Lajos, Mező Imre, és a jelen az utifalu jellemzőit mutathata. Az utcák közötti

A jelenlegi külterület nagy része mezőgazdasági művelésű védett természeti területként gyep, legelő művelési ágú kisebb területek nyílvántartottak. Az erdőterületek kiterjedése nem jelentős.

A település térbeli szerkezetét a Balkány – Nagykálló közötti összekötő út határozza meg. Ez a 4102 számú településeket összekötő út észak – déli irányú, melytől keletre található a belterület – közte a történelmi településközpont – nagy része. A település szerkezetét tagolja még a vasút, és az öntözésre szolgáló csatornák. Az egyik ilyen mellékág még a belterületen is áthalad, mely így tagolja a közlekedési utakkal kiegészítve a település szerkezetét.

Az összekötő úttól nyugatra a település északi és déli határához közel zártkertek lettek kialakítva, továbbá az északi zártkerthez egy ipari terület is ki lett jelölve Újtanya területén.

A belterület viszonylag homogéneen beépített. Telekszerkezete jó arányú, jellemző beépítési mód az oldalhatáron álló beépítés.

A településszerkezetben tehát a kialakult hagyományörző utcahálózat, a köz és vasút valamint az öntöző és belvízelvezető csatornák rendszere a meghatározó strukturális tényező.

A kertéségi területek kerthasználata megfelel a zártkeri jellegnek, így azok zöldterület – kiegészítő jellegűek. A település meghatározó zöldterületi adottságként főleg a településközponton vannak jelen. Biri, mint eredetileg négy utas és nagy határú település telekszerkezete fokozatosan alakult ki. A nem mindig szabályos nagy méretű telkek a helyi mezőgazdasági műveléssel vannak összefüggésben. A nagybirtok rendszer ugyanis külterületen a kisparaszti művelésnek alig adott teret. A keskenyebb szalagtelkek vélhetően a korábbi tömbtelkek osztódásával jöttek létre. Az előkertes, oldalhatáron álló beépítést egysoros udvari – ritkábban kétsoros – épület elrendezés jellemezte.

A lakóépületek megjelenése igen változatos

Településkarakter: külső településkép (természeti, táji jellemzők)

A közép Nyírségben elhelyezkedő községet egy hordalék síkságot képező terület, kistáj övezi, ami enyhén É-felé lejt. Lössös homokövezetekkel, futóhomok övezetekkel, szélbarázdákkal, garmadákkal van takarítva (12-16 m is lehet!). A felszín tehát futóhomokkal, lösszel, lösszös homokkal fedett. A mésékeltlen meleg és hűvös éghajlat mellett a vízhiány is jellemző. Az agrárágazatban a rozs, burgonya, dohány termesztése jellemző, de helyenként elterjedt az erdőgazdálkodás is.

Biri település tehát a Közép-Nyírség földrajzi kistérség része, melynek jellemző a erdőtársulatai:

- gyertyános-tölgye, pusztai
- tölgyes, fűz és nyírlápok

A lakóházak külső megjelenésének két fő meghatározója a tetőforma és a homlokzatok. Biriben a tetőforma változatosságot mutat. Alapesetben nyeregtető borítja a házakat egyenes oromzattal, jellemzően utcára merőleges tetőszerkezettel.

Ez alól kivételt képeznek az 1970 – 80 – as évek sátozott „kockaházai” melyek ilyen elterjedtek. Az oromfalak túlnyomó része falazott. Biriben a népi – lakóépületek alaptípusára a tornácos, - gangos kialakítás is jellemző. Az épületek magassági viszonyai, szintjei is változatosak.

Egységes kép nem állapítható meg. A földszintes házak mellett jellemző emelt földszintes, ill. földszint tetőtér beépítéses kialakítás a jellemző. A földszint és emeletes házak is megjelennek, igen változatos utcakepi megjelenést eredményeznek így együttesen. A belső településkép szerves fejlődését tehát torzították a 70-es évek lakásépítési programjai. A heterogén belső településkép, azonban általában így is emberléptékű, barátságos ma is.

A településen az átépülés mellett a (lakó) épületek felújítása lesz a jellemző, beleértve a kerítés, a belső udvar (kert) átépítését is. A település ugyanis a kertvárosiasodás jeleit mutatja. A felújítások a településkép kedvező alakítását kell elérni. Ehez (is) ad építészeti ajánlásokat a kézikönyv.

Az ajánlások összefoglaló jellemzői

A formálásban, az anyaghasználatban a homlokzat képzésében az arányosság és az illeszkedés kell, hogy érvényesüljön az egyes épületek építése, felújítása, átalakítása során. A jellemző épületi elemek (homlokzat tető, nyílászárók, tömeghatás, egymáshoz viszonyított, az épületen megfelelő arányossága éppen olyan fontos, mint a környezetében való arányos illeszkedés. Ez a követelmény azonban nem zárhatja ki a mai építészet korszerű anyaghasználatának és formavilágának megvalósíthatóságát. Ez a hagyomány és a modernizáció kettősségét jelenti, mely az építészetben a modern és a hagyományos formák közötti egyensúly megteremtésére való törekvést takarja. Ezzel elérhető az a rend, mely a sokszínű heterogén településképet rendezetté, így széppé teszi.

Szántó terület erdősávokkal tagolva a Tánics településrész felől nézve

ÖRÖKSÉGÜNK

3

a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

Biri lakosaiban a különböző korokban jelentős összetartás fejlődött ki. Az itt születettek mindig is büszkék voltak falujukra. Ez az összetartás őrzi azt az identitást, mely a mindenkori fejlesztési lehetőségeken keresztül épületekben, terekben is megjelenik. Az örökség lakó, gazdasági, kereskedelmi és egyházi funkciókban is fellelhető. A településen országosan védett építészeti emlék – műemlék – nem található. Ezért is volt fontos a településen a helyi építészeti értékek felkutatása, számbavétele és a helyi építészeti értékvédelem bevezetése. Biriben a 8/2001. (VII.30.) önkormányzati rendelet alapján tizenegy épületet helyeztek egyedi helyi védelem alá. Ezek egy része a helyi vallási, igazgatási, kulturális élet színterei, a múlt lenyomatainak őrzői, egyben a települési összetartozás kifejezői. A helyi védelem több nem túl régen épült, modern épületet is védelem alá helyezett.

1.Községháza (Polgármesteri Hivatal)volt Kállay kúria

A szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, tornácos és magas tetőszerkezetű, barokk stílusban épült kúria az elmúlt 230 év alatt viszonylag kevés átalakítást szenvedett, ennek folytán képet ad az építész kisebb kúriák és kastélyok terén végzett munkásságáról is. A kúria szerkezete szakít nemcsak az egy szobasoros kúriák hagyományával, hanem a kétraktusos¹kállósemjéni típust is módosítja, gazdagítja. Giuseppe Aprilis az egész épület homlokzatát áttörte egy tornáccal, mely a feljárat közepén van és íve jellegzetesen kisebb a többinél. Leglényegesebb újítása, hogy közepén egy tornáccra merőleges kis folyosója van, erre fűzi a helyiségeket, ebből nyílnak szimmetrikusan jobbra és balra az első traktus szobái, a folyosó végén ugyancsak két oldalt egy-egy fűtőkamra („fűstház”) van, melyek szabadkéményre emlékeztetnek. Innen fűtötték a szobákban lévő kályhákat, s valószínűleg fűstölésre is használták őket. A fűtőkamrák a padlástérben, közepén egyesültek egy nagy kemence formájú építményben.² A folyosó végén nyílik az ajtó a nagyterembe, amely mellett jobbra és balra még egy-egy szoba van. A nagyterem különlegessége, hogy hátsó homlokzatának kiképzése egészen egyedülálló módon hullámos, olyannyira, hogy hátsó fala egy íjszerű vonalat ír le.

¹ Traktus = épületrész, épületrész

² Ezt az építményt 1998-ban, a kúria tetőszerkezetének felújítása idején Csorba Ferenc kivitelező munkásai elbontották.

Szathmári István szerint a kúria északi három hulláma közül csupán a középső épült a XVIII. század végén, a két szélső hullámot valószínűleg a XIX. század végi, klasszicista stílusú átalakításkor ragasztották az épülethez. Ebből arra is következtet, hogy a tetőszerkezet a maitól eltérően manzárdtető volt; olyan két, különböző hajlású síkkal épített tető, amelynél a törésvonal alatti rész meredekebb a felsőnél. Az ilyen fajtájú tető formája miatt az épület arányai többnyire megváltoznak, a tetőfelület sokkal hangsúlyosabb, amit ablakok is mozgalmassá tehetnek. Arról, hogy ezen a korabeli tetőszerkezeten voltak-e ablakok, és hogy a tágas padlásteret később használták-e lakótérnek sajnos nem rendelkezünk adatokkal.

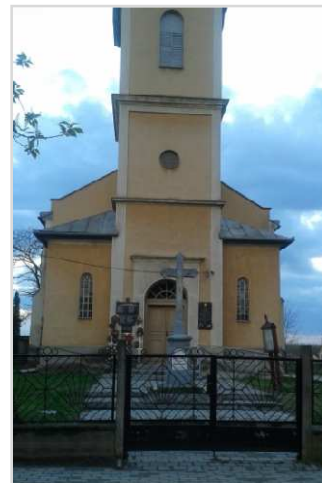
Az épület a századok során átalakításokon ment keresztül: a tornác két szélső ívét befalazták, így az eredeti öt nyílás helyett ma csupán három látható. *(A két szélső ívet csak a 2002-2003-as felújítás jelzi.)*

2.Görög katolikus templom (1905)

A ma is álló téglaplomb 1902-1907 között épült. Tervezőjét nem ismerjük, de a tervek 1901-ben már készen voltak, mivel november 21-én elküldték őket Ungvárra. December 13-án pedig írtak egy levelet gróf Andrassy Dénesnek templomépítési ügyben, amelynek sajnos a szövegét nem ismerjük. Talán támogatást próbáltak igényelni a számos művészeti és szegény intézményt támogató alapítványt létrehozó főúrtól. 1902-ben már Vencsellőről kaptak ajándékba

négy fa gyertyatartót, valószínűleg az épülő templom számára (amelyek még ma is megvannak, használaton kívül). 1904-ben még meszelték és tapasztották a régi templomot, majd 1905-ben kiigazították a haranglábat is, tehát az új templom még építés alatt állhatott. Az építkezést Guthy Ödön vezette, aki 1907-ben elkerült a faluból, de költözése előtt pontos kimutatást készített az építkezés kiadásairól és bevételeiről. Ezekből az adatokból elég jól követhető az építés menete. 1902-ben alapozták, a következő évre maradt a téglavetés, s három év alatt már használható állapotba került az épület, amelyről sajnos nem tudjuk, hogy mikor szentelték fel. Valószínűleg 1907-ben, vagy az előző év őszén, mielőbb az építető pap elkerült volna. Firczak Gyula munkácsi püspök új antimenziont *(a görög katolikus egyházban egy kisebb négyszögű vászonlepel, melyen az Úr sírba tétele van ábrázolva és annak felső részébe, a kereszt ágai közé beszöve vagy bevarrva az ereklje. Antimenzion nélkül az*

oltáron liturgiát, vagyis az oltáriszentség szerzésére szolgáló istentiszteletet végezni nem szabad) is adományozott, amelyen a dátum mára már olvashatatlanná vált.

Az új templom eklektikus stílusú, a fatemplommal ellentétesen, Ny-K-i tájolású épület. Azért fordították meg, hogy a főbejárat az utcára nyíljon. A szentély a nyolcszög három oldalával záródik, s északi oldalon csatlakozik hozzá a sekrestye. A szentély megvilágosítását a hajó ablakaival egyező méretű, két nagy ablak biztosítja. A téglalap alakú hajó osztatlan terű, vakolt, koporsó formájú deszka mennyezettel fedve, keleti végében karzattal. A hajó terét nyolc félköríves záródású ablak világítja meg. Kívül, a szentély sarkait és a hajó falait támpillérek teszik változatosabbá. A keleti végén áll a torony, mely nem nyúlik be a hajó terébe. Oldalaihoz két kisebb helyiség van ragasztva: az egyik a Mária-kápolna, a másikban pedig a karzatra és a torony emeleteire vezető lépcső található. Mind a két tér a torony alsó szintjéből nyílik. A torony testét kívül három párkány, a középső szinten három körablak, a felső szinten pedig négy, félkörívesen záródó ablak tagolja. A sisak formája íves, kubusos tagjának oldalán bádogdíszekkel ellátva. A templomépület 23,5 m hosszú, 9 m széles, 6,5 m magas; a torony magassága pedig 25 m.

3. Római katolikus templom (1992)

A római katolikus istentiszteleti hely kialakításának ügye 1985 májusában Vitai László plébános úr (1999. december óta besztercei apát) kezdeményezésére indult el, melyben nagy segítséget nyújtott az akkori közös tanács elnöke Fodor János is. Az „új” (ebben a faluban az első) római katolikus templom építése a Kossuth Lajos út 6. szám alatt, egy régi, kissé romos lakóház megvásárlásával kezdődött 1988-ba, mely a templom mai helyén, a Kállay Kúria előtti telken állt. Ez lett a Római Katolikus Fiókegyház biri templomának kijelölt helye.

Kezdetben az úgynevezett Egyházügyi Hivatal csak imaterem építésére adott engedélyt, ám a korlátozó rendelkezés megszűnésével úgy folytatta Vitai László plébános úr a munkát, hogy egy „igazi” hagyományos, tornyos templom épülhessen. A templomot id. Dombai István, a Polgármesteri Hivatal akkori építésügyi előadója tervezte, magát az épületet id. Krankovics László kőművesmester építette, míg a villanyszerelési munkálatokat Kaszab Béla Geszterédi pápai prelátus finanszírozta és vitelezte ki.

1991. telére az építmény már toronnyal, tető alatt állt és a munkálatok a befejezésükhöz közeledtek. A végső munkálatok a Máltai Szeretet Szolgálat, az Egrí Érsekség, Biri Község Önkormányzata,

valamint a helyi és a környező települések híveinek adományából, anyagi támogatásából fejeződhetek be. A kezdetben oly nehezen induló, de a támogatók segítségével sikeresen elkészült templomot 1992. október 11-én az egri érsek szentelte fel Pádúai Szent Antal (1195-1231) tiszteletére.

A helyiek a templomot hamar étellel telítették. Vallási életben betöltött szerepe, az épület koránál régebbinek tűnő megjelenése is településképi jelentőségűvé tette. Ez együttesen már helyi védelmet is megalapozták.

4. Adventista Imaház (2002)

Az imaház viszonylag nem régi, 2002-ben épült kortárs építészeti megfogalmazásban.

A helyi vallási élet fontos helyszíne, ezért rövid múltja ellenére is helyi védett az épület.

5. Milleneumi park (2000)emléktáblái

A helyi területi védelem alatt álló park a múltba való emlékezés és a tisztelet helyi kifejezője. A 2000 - ben elkészült park méltán emlékezik a neves elődökre és hősökre.

Gyirán Ferenc emléktáblája a Millenniumi Parkban (2011)

A Millenniumi emlékmű (2000)

6. A Koktél Presszó épülete

Ez az épület önmagában is érdekes a helyiek részéről, de igazi építészeti értékét az 1724-ben épült pincéje adja.

7. Tájház

A 2012 – ben kiváló minőségben felújított korábbi lakóépület tájházként használva őrződik meg a mának, ill. a jövőnek. A tornácos, oromfalas épület zsalugáteres ablakával, fa oromdíszével a település egyik ékessége.

Tájház (Mező utca 16.)

8. MŰV – ÉSZ szolgáltató kulturális központ

A nemrég megnyitott, korábbi tornácos lakóépület felújítása nagyszerű példa a helyi építészeti értékek óvásának, megbecsülésének.

Az újat építeni egyszerűbb út helyett a felújítást választották, mely a XXI. századi igényeket is kielégítve őrzi a múlt polgári építészetét.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

Átépülő falusias településrész

Településközpont településrész

Táncsics-telep településrész

Igazgatási terület többi része (Beépítésre nem szánt terület és a beékelődő ipari-gazdasági, mezőgazdasági üzemi terület településrész)

TELEPÜLÉSKÖZPONT TELEPÜLÉSRÉSZ

Biri 1763 – 67 közötti betelepítése után a Kállai – kúria előtti téren és az onnan kiágazó utcák mentén alakult ki a településközpont. Itt jellemző a település ellátó, igazgatási és oktatási funkciók A terület beépítése a funkciók függvénye is. A települési sziluet az alföldi településekre jellemző tipikus képet mutatja. A horizontálisan elterülő földszintes beépítésű települési felett koncentrált kis kiterjedésű vertikális mag jelenik meg a templomtoronnyal és néhány középülettel.

Az iskola főbejárata (1997)

A településkép egységességét a hasonló karakterű épületek többsége erősítheti.

Ezért az épület formálásakor az anyaghasználatban, a homlokzatképzésben, a színezésben, az arányos illeszkedés az elvárás. Külön oda kell figyelni az épületek utólagos hőszigetelésekor az épület egésze kerüljön felújításra. Ekkor a színezés, a nyílászáró csere is illeszkedjen a környezetéhez. Ugyanerre tetőfedések cseréjénél is gondolni kell.

A nagy – telkes közintézményeknél a szabadon álló épületelhelyezés a jellemző. Ez esetben az utcaképi megjelenés magastetővel javasolt. A tető gerincvonala a kialakult beépítéshez igazodjon. Nem lehet egyértelműen állást foglalni az utcával párhuzamos, vagy merőleges tető kialakítása mellett. Fontos, hogy az épület megjelenése az utcaképhez igazodva (arányosan, illeszkedve), de ne hivatkozva alakítsa, fejlessze a belső településképet.

Itt középületi szolgáltató funkciójú épületek esetén az utcával párhuzamos nyeregtető általában kedvezőbb beépítést tesz lehetővé. Ettől eltérni csak nem túl szélestelek esetén indokolt. A településrészen a lakóépületek is változó épületelhelyezést és telepítést igényelhetnek. Teljes egységet nem lehet elvárni. Gondolni kell még a fő (lakó) funkciót kiegészítő épületek elhelyezésére is. Fontos, hogy ezek a településképbe ne jelenjenek meg közvetlenül, alapvetően a főépület mögé, annak szerves folytatásaként valósuljanak meg. Ez egyben kedvező telekhasználatot is biztosít. A telek főépülete mellett a kerítés az, mely látványában is utcakép formázó. Az utcai kerítésnél érdemes a környezet szép példáit elemezni, formai szerkezeti megoldásait újragondolva szép, illeszkedő kerítést építeni. A teljesen tömör falszerű utcai kerítés kerülendő kivéve kilátás, rálátás, vagyonvédelem esetén. A nyitottabb, részben átlátható kerítés átengedi a tekintetet és a napfényt, látni hagyja a főépületet is.

A településközpont településrészt településképi szempontból meghatározó területként javasolt kezelni.

A rendezett településkép alakításához védelméhez javasolt.

főbb illeszkedési szempontok:

- szomszédos épületek figyelembe vétele a telepítés a magasság, tetőhajlásszög megválasztása során,
- az alaprajzi elrendezés és a tömeg és homlokzatképzés segítse a kedvező rendezett utcakép megtartását, fejlesztését,
- bejáratok akadály mentesítése, rámpái közterületi adottságokhoz illesztése úgy, hogy az zavaró utcaképi megjelenést ne okozzon,
- tetőfelépítmények (kémények, gépészet) napelemek, homlokzati épületgépészeti elemek (klíma, mérőórák stb.) elrejtése, a homlokzat zavartalan érvényesülése,
- napelemek esetén a tetősíkkal azonos szögű elhelyezés mellett érvényesüljön az arányos illeszkedés, ne a napelem domináljon a tető megjelenésében,
- az épület tömegének, homlokzatának építészeti megoldása (tagolás, színezés, nyílászáró rendszer, tető, eresz stb.) az épület rendeltetését kell tükrözze ill. kiszolgálja úgy, hogy a szűkebb (utca) és ha indokolt a tágabb (belső településkép) környezethez is igazodjon,
- kerülni kell az építészeti örökség közvetlen másolását,
- törekedni kell egyensúlyra a modern és a hagyományos formák között,
- a hagyományos részletformák alkalmazhatók a modern anyaghasználatú épületek humanizálásában.

Ezen szempontok alkalmazása nem zárhatja ki az újszerű építészeti és korszerű műszaki megoldások alkalmazhatóságát. Ez a hagyományos tömegformákra utalásokból a karakteres részletek újra értelmezéséig terjedhet.

Középületek a településközpontban

ÁTÉPÜLŐ FALUSIAS TELEPÜLÉSRÉSZ

„A magyar falusi és kisvárosi környezetkultúra sohasem érezte szükségét annak, hogy egy korábbi megoldást, mint „korszerűtlent” elvesse, és azt neológ, a városból vagy külföldről importált megoldásokkal cserélje le. A magyar hagyományos környezetkultúra mindig a meglévőt bővíti, alakítja, igazítja az új igényeknek megfelelően, és ezzel az additív jellegű építkezéssel folytonosan új, de önmagában is életképes típusokat hoz létre.”

Meggyesi Tamás

Biri egyközpontú település. A művelődés helyszíne a hozzá kapcsolódó rekreációs terület jelent némi oldást az egyközpontúságon. Központi funkciókat befogadó területe alig változott az utóbbi évtizedekben. A településközpontot körbevevő lakóterületeken a helyi lakosság kiszolgálását szolgáló épületek (vendéglátók, élelmiszer üzletek) lakóépületek átalakításával jöttek létre. A lakóépületek átépítése az elmúlt évtizedekben folyamatos volt, és mai időszakban is ez a fő irány. Az 1900 – as évek első felében épült hagyományos vályog szerkezetű épületek az 1970 – es években sátortetős téglafalazatú lakóépületek váltották fel. Emellett több egyéb típusú lakóépület is megvalósult. 1980 – as évek közepétől napjainkig egyedi tervezésű igényes lakóépületek jelentették az átépülési folyamatkövetkező lépését. Az átépülés mellett felújítások (bővítések) is formálják a településképet. A jövőben az, új (lakó) épületek mellett felújításokkal kell nagyobb mértékben számolni.

Tájház motívumait átvevő lakóépület

Sátortetős házak

A településképet egységességét a hasonló karakterű épületek többsége erősítheti. Ezért az épület formálásakor az anyaghasználatban, a homlokzatképzésben, a színezésben, az arányos illeszkedés az elvárás. Külön oda kell figyelni az épületek utólagos hőszigetelésekor az épület egésze kerüljön felújításra. Ekkor a színezés, a nyílászáró csere is illeszkedjen a környezetéhez. Ugyanerre tetőfedések cseréjénél is gondolni kell.

A településrészen a tetők kialakítása utcánként, de akár utcaszakaszonként is eltérő, mely az építés idejével is összefügg. A legrégebbi épületek esetén figyelhető meg elsősorban az utcával párhuzamos nyeregtető. Ezek egyben a legelavultabbak is, átépülésükkel kell számolni.

Az 1970 – 80- as évek típusai alapvetően heterogénná tették a településképet. Sok sátortetős ház épült ekkor az utcaképi illeszkedést figyelmen kívül hagyva. Végül az 1990 – től épültek többsége utcára merőleges gerincű. Ezek közül az utcára merőleges fő tetőgerinc többségében jó megoldás. A tető hajlásszögének 30-45 fok között érdemes választani. Így nem árnyékoljuk le a saját és

szomszédunk kertjét, gazdaságosan kihasználható geometriájú tetőtér alakul ki. A tetősíkba helyezett ablakok a legkevésbé zavaró megvilágítási megoldás.

Emeletes faluház

A kertvárosiasodás együtt jár a gazdag zöldfelület és pihenő terület kialakításával. A növények egyrészt hangulatteremtő, díszítőelemek, másrészt hatékony, természetes eszközei az energiatudatos életmódnak, mivel – árnyékolnak!

A településkép egységességének kialakításában, őrzésében a jövőben előnyösebb lehet, ha a ház oromzattal fordul az utca felé, és nem kontyolt tetővel. A padlástér csonka kontyolása azonban még nem zavaró. Összetett tetőidom esetén is legyen legalább a lakás bejárat kijárat környékén oromzat. Keresztbe beforduló épületszárnyat csak kellően széles telek esetén érdemes alkalmazni, úgy, hogy ne vágja ketté a kertet első és hátsó kertre. A kertes házak elengedhetetlen kelléke a megfelelő méretű tároló. A telkünk rendben tartása könnyebb, ha a tárolók, kiegészítő épületrészek a főépülettel összhangban, azzal együtt tervezve alakulnak ki. Ugyanez igaz a kerítésekre. Az utcai kerítésnél érdemes a környezet szép példáit megfigyelni, azok nyomán mai módszerekkel, friss hangulatú, de illeszkedő kerítést tervezni, építeni. A teljesen tömör, átláthatatlan utcai kerítés kerülendő és kivételes megoldás lehet. Az oldalsó és hátsó kerítések kevésbé jelennek meg az utcaképben, mégis érdemes átgondolni anyagukat, zártságuk mértékét.

A lakóterületi településrészt településkép szempontjából általános besorolású területként javasolt kezelni.

Javasolt illeszkedési szempontok:

Az épületek építéskor bővítéskor felújításakor, formálásában, anyaghasználatban, homlokzatképzésben, színezésben ezen a településrészen is az arányos illeszkedés a fő szempont, melyek a településközpont településrésznél már rögzítésre kerültek. Ezen illeszkedési szempontok itt is érvényesek és érvényesítendőek.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET ÉS A BEÉKELŐDŐ IPARI-GAZDASÁGI, MEZŐGAZDASÁGI ÜZEMI TERÜLETEK (MAJOROK)

Az e területeken kialakult tájhasználat szervesen kapcsolódik a település történetéhez, közrejátszik a helyiek identitásának kialakulásában és erősítésében. A külterület közel egynegyed részét foglalják el a gyeplélegő területek, mely területek egy része a Biri Nagy – rét elnevezésű kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, továbbá a Balkányi Libegő különleges természetmegőrzési területhez - mint láprétek, mocsárrétek, sárrétek, kaszálórétek, -

tartozik. A külterületi földek többsége, gyümölcsös, ill. szántó művelésű. Az erdőterületek száma nem meghatározható. Valójában csak kisebb véderdők, erdősávok találhatók.

Biri jó mezőgazdasági adottságokkal rendelkezik. Ennek a kiaknázása ma is fontos megélhetési forrás a helyieknek. Fontos a gyümölcsös és növénytermelés, de az állattenyésztés is jelentős a mai napig. A külterületi földek többsége löszös, homokos terület. Ezen adottságokra jött létre korábban a termelő szövetkezet, melynek alapjain mezőgazdasági vállalkozások majorok fejlődtek, ill. újak is jönnek létre. A természetmegőrzési területeket településkép szempontjából meghatározó területként javasolt kezelni. A külterület többi része az üzemi területekkel együtt általános besorolású területként kezelhető.

Javasolt illeszkedési szempontok:

A tanyák, majorok beépítésénél fontos a tájba illesztés biztosítása, mely a védett terület kezelési tervével és az arculati ajánlásokkal legyen összhangban. Elsődleges szempont legyen a tájkarakter megőrzése, a növénytakaró zöldfelületek elsődlegessége az épített elemekkel szemben. Alacsony (párkány) magasság javasolt úgy, hogy az a technológia rovására ne menjen.

A Táncsics telep településrész

utcakép

A Buddhista Sztúpa Biri, Táncsics-telepen (2009)

gazdasági vállalkozási épületek

Biriben korábbi fontos mezőgazdasági tevékenység a dohánytermelés volt. Az ehhez szükséges munkások élethelyéül az akkori nagybirtok tulajdonos kiépítette a település külterületén a dohányföldek központi telepét, a Táncsics telepet. Ezen az egyutcásnakmondható településrészen tanyasi jellegű telekhasználattal éltek a dohányt termelő munkás családok.

A tevékenység megszűnésével a terület használata is átalakult. A korábbi utcára merőleges, gangos tornácos házak közé sáttortetős házak épületek az 1970 – es években. 1990 – től egyes helyeken önálló gazdasági, állattartó tevékenységek és épületek jelentek meg. A terület további érdekessége a Budhista Sztúpa egy lakótelken történő felépítése.

A jövőben – akár a lakóépületek között ékelődve – a gazdasági és mezőgazdasági célú épületek egymáshoz közeli elhelyezése történhet. Az épületek elhelyezésének módját, a tető és tömeg alakítását a funkcióknak kell meghatározni. Gazdasági és állattartó funkciók esetén a lakóépületeknek megfelelő helyen a szolgálati épület kapjon helyet. A gazdasági tevékenységek a lakóépületek sávja mögötti épületekben legyenek. A kerítések építése során a tömör falszerű kialakítás kerülendő, devédelmi, állattartási szempontok a tömör, de

oszlopos, lábazatos, kitöltő táblás megoldást is indokoltá tehetik. Lakóépületek (át) építése a jelenlegi előkert figyelembe vételével, oldalhatáron állóan javasolt. Ettől eltérni csak kellően széles telek esetén indokolt.

A Táncsics telep településrészt településkép szempontjából általános besorolású területként javasolt kezelni.

Javasolt illeszkedési szempontok és ajánlások:

Törekedni kell a meglévőkhöz közel azonos magasságú, tetőhajlású, tetőformájú, egyszerű anyag és színvilágú épületek kialakítására. Önálló gazdasági területen az egyszerű ipari formákat célszerű előnyben részesíteni.

AJÁNLÁSOK

a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató:

Arra a kérdésre, mitől szép egy ház, nem lehet egy értelmű választ adni. Az építészek és a más művészeti ágak alapvetően egyetértenek azonban abban, hogy egy épület szépsége nem szubjektív. Szép az, ami rendezett. Rendezett utca zöldövezet, homlokzat, épület elhelyezés stb. A szépség sokféle lehet, de a közös rendező elv a rend, ezen belül a forma, mind a részletek rendje. A településképet meghatározó épületek, közterületek minőségi formálására vonatkozó ajánlások orientálhatják az építkezni szándékozókat, e rend megértésére. A kézikönyv közös rendező elvei az építészeti lehetőségeket feltárják, és megismertetik az érdeklődőkkel, az építkezni szándékozókkal.

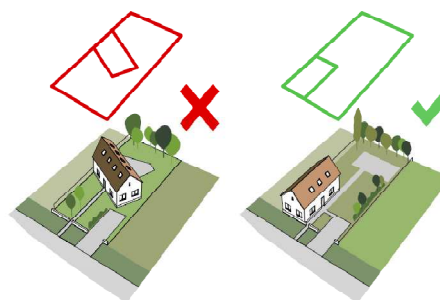
AJÁNLÁSOK A TELEPÜLÉSKÖZPONT TELEPÜLÉSRÉSZRE

TELEPÍTÉS

A középületek telepítése általában szabadon álló és a funkciójához igazodó. A településközpont településrészen a családi házak telepítése oldalhatáron álló, a telken belüli elhelyezkedése az utcára többségében merőleges rendszerű. Kivételt képeznek az 1970 – 80 – as évek sátoztetős un. kockaházai.

összefoglaló ajánlások:

A nem utcára merőlegesen telepített, indokolatlanul, nagy mértékben hátrahúzott családi ház építése nem javasolt. Kivételt képezhet a kellő széles telek esetén részben merőleges telepítés. A hátra húzott, párhuzamos épületrész ilyenkor sem uralhatja az utcaképet. A családi házak a telek oldalhatárán állnak, a ház mögött növényzettel határolva kialakítható a védett kert.

MAGASSÁG

Biri településközpont településrészén a családi házak magassága közel azonos, földszint, földszint és tetőtér mellett max egy emeletesek.

összefoglaló ajánlás:

A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló magassággal kell épülniük, mint környezetük. A túl magas házak nem illeszkednek Biri településközpont településrészének utcaképpébe. Azonban a fél szint eltérés nem zavaró. Kivételesen akár max egy teljes szint eltérés is biztosíthat illeszkedő, rendezett utcaképet, de ehhez arányosságot biztosító építészeti eszközök (tömeg lépcsőzés, kis magasságú tető vagy eresz) is szükségesek.

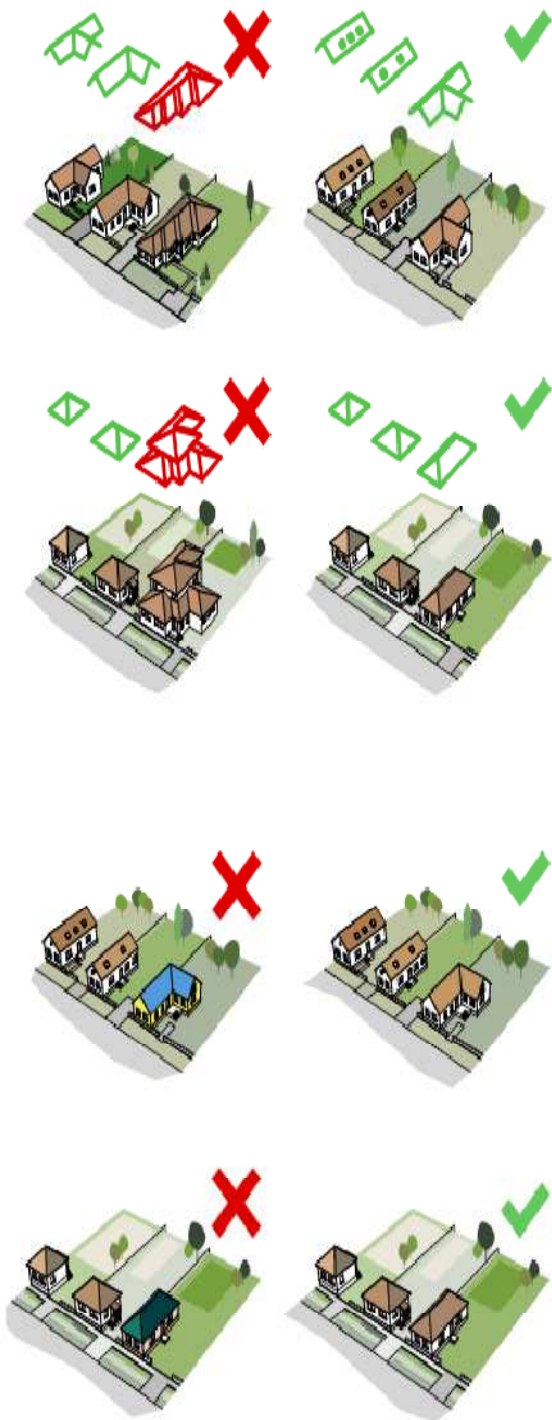
TETŐHAJLÁSSZÖG

Biritelepülésközpont településrészén a családi házak tetőhajlásszöge közel azonos, átlagosan 40° közeli.

összefoglaló ajánlás:

A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetük. A túl magas illetve túl alacsony tetőhajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek a településközpont településutcaképpébe. Kivételt képezhet kellő széles telkeken, modern épülettömeg esetén az ahhoz igazodó aszimmetrikus, vagy (akár részben lapos) tető, mely az utcaképbe nem próbál hivatkozni. Oromfalas kontyolt és sátortetős házak egymás melletisége heterogén utcaképet eredményez. Ekkor a közel azonos tetőhajlásszög lehet rendező elv.

TETŐFORMA

A településrészen lévő családi házak tetőformája többnyire egyszerű, nem összetett forma.

Amennyiben az építési telek körül kialakult egy nyeregtetős házakból álló utcakép, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló nyeregtetős tetőformájú. Sátortetős ház jelleg modern megfogalmazása szintén illeszkedhet a meglévő nyeregtetős beépítéshez. Amennyiben az építési telek körül sátortetős épületek állnak, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a többi épülethez hasonló tömegű és tetőformájú.

összefoglaló ajánlás:

Új házak építésénél az utcában, utcaszakaszban jellemző tetőforma figyelembe vételével lehet illeszkedni. Ez azonban nem jelenthet másolást, sablonszerű megoldást kizárólagosan. A modern építészeti eszközöknek teret adva újraértelmezett formavilággal is el lehet érni az arányos illeszkedést, a harmonizációt, az építészeti rendet.

ANYAGHASZNÁLAT (SZÍNEK)

A településközpont településrészének színvilága változatos, többségében hasonló anyag- és színhasználat a jellemző – paszellszínek és vakolt felületek. A környezet meglévő színvilágához illeszkedő épület színek használata javasolt.

összefoglaló ajánlás:

A településközpont településrészén a meglévő épületek színvilágához illeszkedő színvilágú új tetőfedések, homlokzatok, nyílászárók építése készítése ajánlott új építés felújítás során egyaránt. Nem illeszkedik a településképhez az élénk és kirívó színhasználat, a rikító színű fémlemez, fedés és burkolat.

KERÍTÉS

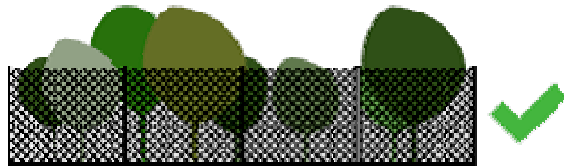
A településrészen változatos szerkezeti kialakítású, anyaghasználatú, tömörségű és magasságú kerítések találhatók. Egységes kép nem alakult ki, de az áttört oszlopos – lábazatos kialakítás a leggyakoribb.

összefoglaló ajánlás:

A településközpont részein a részben áttört kerítések kívánatosak, tömör és nem átlátható megoldások kivételesen – pl. rálátás védelem, vagyonvédelem esetén – indokoltak. Ez utóbbi esetben az „erőd” falszerű megjelenés nem illik a településképbbe, ezért elsősorban téglá, és faanyag alkalmazása kívánatos. Lehet pl. téglá oszlop, és lábazat tömör fa kitöltő mezővel.

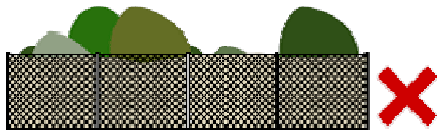
Természetes határ, kerítés növényekválasztásból.

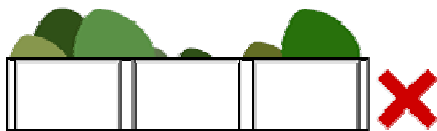
Teljesen áttört, drótfonatos kerítés.

Oszlopos kerítés 1/3-ad lábazat és 2/3-ad áttört résszel.

Áttört kerítések nádaszóvettel való zárása nem megfelelő.

A falszerű áttörésmentes kerítések nem elfogadhatóak.

A hagyomány is indokolja a közel zárt kerítést. Ez esetben is lábazat és fa kerítésbetét kettőssége adja a kerítés karakterét.

TORNÁCOK

A népi építészet egyik jellegzetes eleme az oldalsó oszlopos tornác. Szép példái Sápon is jól megfigyelhetők. Ezek az átmeneti- „külsőbelső” terek készülhetnek az épület anyagából, de akár fából is. Ezek többnyire munkavégző helyként is szolgáltak.

A településközpontban korábban a lakóépületeken volt jellemző mely ma már eltűnőben van.

Az arányos, tornácos épületek sora karakteres utcaképet mutat, mely erősíti a település egységes arculatát és identitását. Új épület tornácosan történő kialakításával tovább vihetjük e hagyományt a településen.

Összefoglaló ajánlás:

A modern építészetben újra értelmezett tornác a lakóépületek mellett akár középületeinken is megjelenhet. Ez továbbra is véd az esőtől, a hótól árnyékol és az akadálymentesítésben is fontos szerepe lehet. Ez alatt ugyanis fedetten lehet kialakítani az, akadálymentes megközelítést biztosító rámpát.

AJTÓK, ABLAKOK

Az épületek megjelenését, homlokzati összképét a nyílászárók is alakítják. A két belterületi megkülönböztetett településkarakter nyílászáróiban is eltérő képet mutat, mely sajátosság megőrzése tovább vitele elősegíti a településkép egységét. A hagyományos nyíláskialakítás az átépülő, falusias településrészen jól megfigyelhető: kétszárnyú, jellegzetesen két vagy három osztatú ablakok, utcai homlokzaton szimmetrikus kialakítással. A településközpont településrészen hosszanti kialakítású, keskenyebbnek tűnő ablakokat figyelhetünk meg (a múlt értékeiként is).

Összefoglaló ajánlás:

Középületeinken a funkcióhoz igazodó méretű és formájú ablakokat is találhatunk. Az ablakok keretezése mindig is hangsúlyos eleme volt a homlokzatoknak. Közegészségügyi, oktatási és szolgáltató funkciójú épületek estén a hosszított nyílászárók modern megfogalmazásban is visszaidézhetők.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

A túldíszített, túlszínezett épület hamar elveszti érdekességét, és utána inkább zavaróan hat a nyugodt, tiszta településképben. A jól megválasztott vakolatszín – mint például a ezen az épületen alkalmazottsínhasználat és – lábazat nem csak a hangulatot, hanem az épület védelmét is szolgálja. A kiegészítő faeresz képzés és orom deszka árnyékol és természetes megjelenést áraszt. Az arányos illeszkedés jó példája az épület.

A múlt örökségét őrző épület egységességét a vörös cserép, a fehér vakolat, a pácolt barna faserkezetek adják. Ezen anyagok használata a mai kortás épületeken is javasolható.

Összefoglaló ajánlás:

A homlokzat környezetbe illeszkedő kialakítása, anyaghasználata, az építészeti megoldások összhatása a homlokzat tagolásának, kedvező színvilágával, a nyílászárók rendszerével, osztásrendjével biztosítható úgy hogy közben az épület funkcionális használatára is tekintettel van.

RÉSZLETEK

A polgári építészeti örökséget hordozó épület helyreállítása beszédesen mutatja be a XX. század elejei építőmesterek szakmai tudását, az építetők igényességét. Ezen igényesség átvétele a mában is a jövőnek megőrzendő épületeket eredményezhet.

Az oromfal díszes kialakítása meghatározza az épület karakterét. A cserépfedés és a látszó téglakémény a hatást csak erősíti, ill. természetesnek hat.

A múlt század elejét idéző tornácot díszítő kézi lavór állvány és pad megteremti Birin az időbeni folytonosság érzetét, és virágaival együtt vendéglátó díszíti MŰV – ÉSZ szolgáltató épület tornácát, udvarát. Az épület humanizálásának egyik eleme is.

Összefoglaló ajánlás:

Az épület utcaképi harmóniájának biztosítását az épület egyes részleteinek kidolgozása is elősegítheti. Ezért az épület ornamentika, a homlokzati hirdetőfelület, egyéb műtárgy kialakítása, helye arányailleszkedjen az épület egészéhez.

KERÍTÉSEK

Házaink kiegészítői, a kerítések, lámpák, árnyékolók, postaládák, korlátok alakítják az épület összképét, ez általsugárzott hangulatot. Ezért mindent kiegészítő elemet egyforma igényességgel, odafigyeléssel tervezünk meg, választunk ki. A színek használata, az összkép érdekében odafigyelést igényel. Ezek a részek akár sűrűbben is cserélhetők, ha a tulajdonos már mást szeretne akár önmagában, akár egy épület felújítás keretében.

Kerítések esetén is létezik örökség. Hagyományosan alkalmazott anyagok, formák itt is fellelhetők, mint pl. a képen látható fabetétes, tulipán motívumos kerítés, mely a tömör formában rejlő lehetőségeket is mutatja.

A kerítés egyszerre teremt kapcsolatot a közterülettel, ugyanakkor elválasztja azt az ingatlantól. Az utcai téglafal egy eleme, mely lehet kivételesen tömör, és ha magánéletünket szeretnénk óvni, de lehet áttört, átlátható is. A településen vannak gyakran alkalmazott anyagok vagy formák, amelyek rendszeresen visszatérnek. A településközpont települési részeken, több helyen téglá vagy betonelemes pillérek közötti ritkítottfa deszkázatos, fémhálós kerítésseket találhatunk, így jól látszódik az előkert és az épülethomlokzatteljessége.

A kertkapu és a gépkocsi kapu kialakításakor illeszkedjünk a kerítéshez és az épülethez. A kapu legyen hangsúlyos, de ne hivalkodó. Kialakításakor mértékkel alkalmazhatunk akár helyi hagyományos díszítőmintákat is.

Összefoglaló ajánlás:

A kerítés kialakításánál az épület anyaghasználatát, színezését vegyük figyelembe. A kapu, a belépés helye lehet hangsúlyos, de nem hivalkodó. Az áttört kerítés hagyja látni az épületet, a kertet, így az utcakép látványa jobban érvényesül. Falszerű tömör kerítés kerülendő. Ha ilyen kialakítás indokolt, akkor pl. a tagolt felület és anyaghasználat alkalmazásával oldható a kerítés zártsága.

KERTEK, UDVAROK

Településünknek és épületeinknek egyaránt illeniük kell abba a környezetbe, amelyet az adott helyen az ember és a természet közösen formált. A településközpont településrészben a környezetbe illesztés során a hagyományos településkép megőrzése az elsődleges cél. Az épületeket csak részlegesen takarjuk, árnyékoló fákat a déli kitétségű falak közelében ültessünk. Az előkertbe ültetett fák, cserjék helyének megválasztásakor vegyük figyelembe a ház

homlokzati kialakítását, nyílászáróinak elhelyezését. A kerti építményeket takarjuk, hogy az épület jobban érvényesüljön. A meglévő épületek bővítése, felújítása során fokozottan ügyeljünk a már meglévő fásszárú növényzet megóvására. A ház méreteinek érzetét a környező növényzettel befolyásolhatjuk. Szándékunk szerint magas növényzettel csökkenthetjük, alacsony növényekkel növelhetjük a ház méretének érzetét.

Kertünk teremti meg a természettel való kapcsolódást; a rekreáció, pihenés színtere, de haszonkertként is funkcionálhat. Az építészetben alkalmazott elvek itt is ugyanúgy megjelennek: arányok tömegformálás, színek, stílusok formájában. De a kert nem csak alkotás, hanem a kikapcsolódás helyszíne is.

Telkünk leginkább láthatóbb része az elő,- illetve oldalkert lehet, amely ilyen tekintetben nem csak védelmi, hanem díszítő szerepet is ellát. Díszes, gondozott előkerttelhozzájárulunk utcánk, településünk szép arculatához. Érdemes olyan fajokat telepíteni, amelyek nem csak virágokkal, hanem levelükkel, termésükkel is díszítenek, így majdnem egész évben színesíthetik udvarunkat.

A kerti építmények a főépülettel azonos építőanyagokból, vagy azzal harmonizálva készüljenek. A pergolák, növényrácok, gépkocsibeállók, kukatárolók kialakíthatók favázassal is, a nyílászárókkal harmonizáló színezéssel.

A helyi hagyományokhoz illeszkedő, a kiskertet keretező, alacsony fa léckerítés alkalmazása jó megoldás, illeszkedve az épülethez és a kerítéshez.

Lehetőleg könnyen felújítható, vízáteresztő burkolatot alkalmazzunk. A kevésbé használt részeket dekoratív, régi téglából alakíthatunk ki járófelületet. A szegélyeket azonos hangulatú anyagból alakítsuk ki.

A vízáteresztő burkolat a csapadékvíz helyben tartása, hasznosítása miatt is előnyös, klimatikus előnyökkel jár, hisz még a napfényt sem veri erősen vissza.

Összefoglaló ajánlás:

A kert és az épület harmóniája ugyanolyan fontos, mint a kerítés és az épületé. A növényzet ne takarja el túlzottan az utcaképből megjelenő épületet, hagyjuk látszani a kertet. A kerti bútorok, építmények (fő) épülettel azonos anyaghasználat, színezése a burkoló felületek anyagválasztása rendezet, telek megjelenést biztosít.

UTCÁK

Közterületek településképi útmutatója

A településképi javításához sokszor nem szükséges nagy beavatkozás, a rendezettség érzésnek elérése már fél siker. A közterületnek megfelelő fenntartása, a már nem használt közterületi elemek elbontása látványos előrelépést jelenthet.

A különbözőfelületek határozott szétválasztása (pl. szegélykövek alkalmazásával) szintén jelentős javulást eredményezhet. A település utcái vezetnek

a tekintetet, felfűzik a települést alkotó elemeket, ezért harmonikus, egységes kialakításuk fontos. A településen áthaladók leginkább ezen útvonalakon haladva alakítják ki a településről alkotott képüket. Külön figyelmet kell fordítani az infrastruktúra hálózat elemeinek kiépítésére, nyomvonalvezetésre, felszíni és felszín alatti elemeinek utcaképbe illesztésére is.

A településközpont utcái szélesek, harmonikus kialakításuk elkezdődött. Javasolt, hogy a járdák közelében alacsony, ill. középmagas cserjék és fák változatossága – a hiányzó szakaszok ennek megfelelő pótlása – alakítsa a járda és a közút közötti területet.

A járőfelületek, burkolatok kialakítása során a vízáteresztésre, a javíthatóságra és az akadálymentességre egyaránt gondolnunk kell. A burkolat színében a visszafogott, semleges színeket válasszuk. Mindig apró burkolatrészletet kell tervezni, a kerítések lábazataihoz illeszkedéstől kezdve a zöldfelületek szegélyéig.

Az utak, járdák megfelelő vízvezetése alapvető a harmonikus településkép létrehozásához. Ugyanakkor a csapadék hasznosítása, megtartása nagyban megnöveli a szép környezet kialakítását és fenntartását. Az átépülő falusias részeken az árkok fontos településképi elemek, de a településközpontban is jelen vannak.

Pavilont elhelyezni csak a helyi építési szabályzat szerint lehetséges. Mivel erről a szabályzat nem rendelkezik, ezért ennek illeszkedési kérdéseit csak akkor tartalmazza majd a kézikönyv, ha ennek szükségességéről az építési szabályzat rendelkezik.

Összefoglaló ajánlás:

Biri utcáira jellemző a széles útterület, melyet dús növényzet szegélyez.

Nyáron a növényzettől az utca épületei csak részben láthatóak. Ezt a karaktert jövőben is meg kell őrizni.

A településkép javításához nem szükséges nagy beavatkozás, az már igényes fenntartással is elősegíthető.

KÖZTEREK, KÖZPARKOK, KÖZKERTEK

Közterületek településképi útmutatója

Közösségi szabadterek azok a találkozási pontok ahol a településhez, településrészhez és a helyi közösséghez tartozásunka a természethez kapcsolódva, szabadabban élhetjük meg. Mivel rendszerint hosszabban tartózkodunk ezeken a helyeken, megjelenésük fokozatosan fontos. A teresedések kialakításakor fontos felmérni a használók várható szokásait, a használók számát, a használat időszakait, jellegét.

Összefoglaló ajánlás:

A megfelelő mennyiségű és minőségű teret szükséges biztosítani a tevékenységhez és a közlekedéshez. A növényfajok megválasztása és ültetése során azok tégigényét is figyelembe kell venni, számolva növekedésükkel, egymásra árnyékolásukkal. A klímaváltozás, a nyári hőség hatásainak enyhítésére is gondolni kell. Az árnyékos, jó hő visszaverő helyek, felületek, esőbeállók, szökőkutak ezt a célt szolgálják.

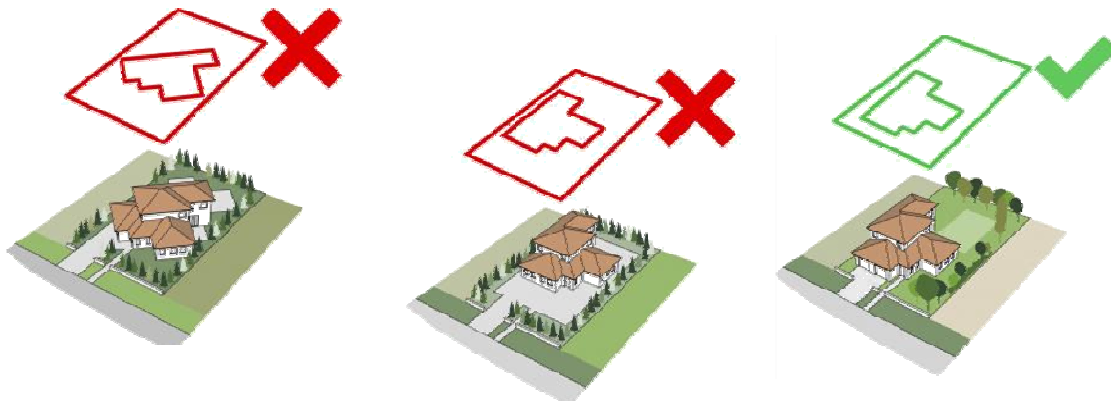
AJÁNLÁSOK AZ ÁTÉPÜLŐ FALUSIAS TELEPÜLÉSRÉSZHEZ

TELEPÍTÉS

Az átépülő falusias településrészen a családi házak telepítése oldal határon állótelken belüli elhelyezkedése az utcára párhuzamos és/vagy merőleges rendszerű.

Az átépülő falusiastelepülésrészen nem elfogadható, ha egy ház az utca vonaltól elforgatott rendszerben van telepítve.

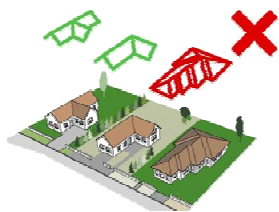
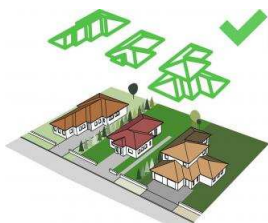
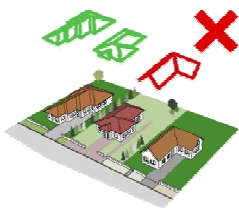
A telek középre való telepítés nem ajánlott, mivel így az épület körül csak a telek teljes körbezárásával alakítható ki védett kert, ami nem kívánatos.

Összefoglaló ajánlás:

Az átépülő falusias településrészen a családi házak telepítése akkor a rendezett, ha a környező beépítést is figyelembe véve az utcával, telek utcafronti részével párhuzamos és/vagy merőleges. Az épület a telek utcafronti részéhez közelebb épüljön meg, így marad mögötte hely egy védett kertész kialakítására.

MAGASSÁG

Biri átépülő falusiastelepülésrészén a családi házak magassága közel azonos. Részben alapincézett, magas földszint emelettel, földszint és tetőtér max. egy emeletmagassággal.

Összefoglaló ajánlás:

A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló magassággal épüljenek, mint környezetükben jellemző. A túl magas házak nem illeszkednek a lakóterületitelepülésrészébe. Félszint, kivételesen egyszint eltérés a környezeti adottságokhoz igazodás miatt – az arányosság elvének betartásával – elfogadható lehet.

TETŐFORMA

Az átépülő falusias településrészén lévő családi házak tetőformája változatos. Amennyiben az építési telek körül kialakult egy tördelt tetőformájú házakból álló utcakép, úgy oda ne egyszerű nyeregtetős épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló tördelt tetőformájú.

Amennyiben az építési telek körül egyszerű tetőformájú épületek állnak, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a többi épülethez hasonló egyszerű tetőformájú.

összefoglaló ajánlás:

Új házak építésénél a környező épületek tetőformáit figyelembe vételével lehet illeszkedni a környezethez. A megoldás a hagyományos tető tömegformákra utalásoktól a karakteres tetőszerkezetek újra értelmezéséig terjedhet.

TETŐHAJLÁSSZÖG

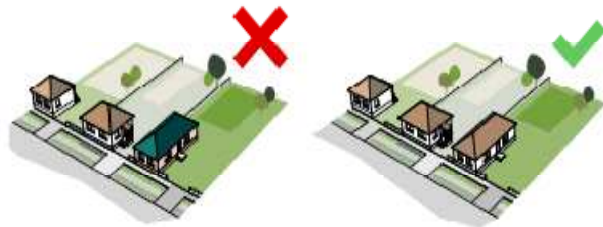
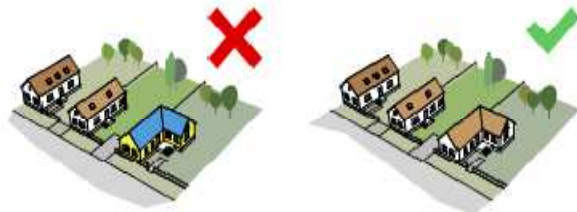
Összefoglaló ajánlás:

A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló tetőhajlásszöggel kell illeszkednek a környezetükhöz. A túl magas illetve túl alacsony tetőhajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek a településközpont településutcaképpébe. Kivételt képezhet kellő széles telkeken, modern épülettömeg esetén az ahhoz igazodó aszimmetrikus, vagy (akár részben lapos) tető, mely az utcaképbe nem próbál hivatkozni. Oromfalas kontyolt és sátortetős házak egymás mellettsége heterogén utcaképet eredményez. Ekkor a közel azonos tetőhajlásszög lehet rendező elv.

A lakóterületi településrészén a családi házak magastetősek, tetőhajlásszögük közel azonos.

ANYAGHASZNÁLAT (SZÍNEK)

Biriátépülő falusias településrészének színvilága változatos, mégis megfigyelhető egy visszafogott illeszkedés, hasonló anyag- és színhasználat.

összefoglaló ajánlás:

Az átépülő falusias településrészén a meglévő épületek színvilágához illeszkedő új épületek építése ajánlott. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat, a rikító színű fémlemezfedés és burkolat.

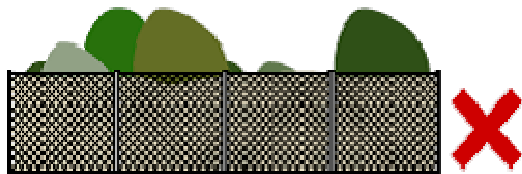
KERÍTÉS

A településrészen változatos szerkezeti kialakítású, anyaghasználatú, tömörségű és magasságú kerítések találhatók. Egységes kép nem alakult ki, de az áttört oszlopos – lábazatos kialakítás a leggyakoribb.

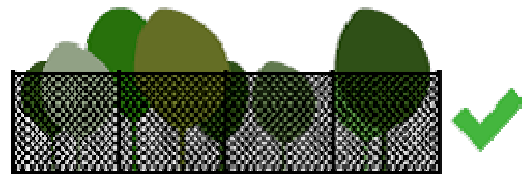
Összefoglaló ajánlás:

Biri átépülő falusias településrészén áttört kerítések kívánatosak, tömör és nem átlátható megoldások speciális követelményekhez igazoltakban (vagyon védelem, rálátás védelem) lehet indokolt.

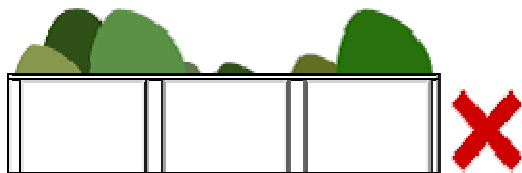
Falszerű kialakítás ez utóbbi esetben sem kívánatos. Ilyenkor tömör fa kerítésbetétes oszlopos kerítés kialakításával oldható a kerítés zártsága.

Áttört kerítések nádszövettel való zárása nem megfelelő.

Teljesen áttört, drótfonatos kerítés.

A falszerű áttörésmentes kerítések nem elfogadhatóak.

Oszlopos kerítés: 1/3-ad lábazat és 2/3-ad áttört résszel.

TORNÁCOK

A tornác az a folyosószerű, fedett, félig nyitott tér, mely átmenetet képez a ház és kert között. Nyáron kiválóan árnyékol, télen viszont megfelelő tájolás mellett nem állja útját az alacsonyan sütő napsugaraknak.

Véd az esőtől, hótól, forróságtól. A régi Biri házak favázis vagy oszlopos tornácai szép, követendő példák lehetnek. Új épületeinken a szélesített, vagy terasz fedésként használt ilyen külső tér az épület legkellemesebb helyét, helyeit alkothatják.

Összefoglaló ajánlás:

A modern építészetben újra értelmezett tornác a lakóépületek mellett akár középületeinken is megjelenhet. Ez továbbra is véd az esőtől, a hótól árnyékol és az akadálymentesítésben is fontos szerepe lehet. Ez alatt ugyanis fedetten lehet kialakítani az, akadálymentes megközelítést biztosító rámpát.

AJTÓK, ABLAKOK

Új épületek építése esetén tetszőleges anyagú, de fa mintázatú, vagy fényes, vagy matt síküvegezésű, osztott ablakok beépítése javasolt. Utcai homlokzaton érdemes spalettát vagy zsalugátert kialakítani, illetve redőnyszekrény beépített, rejtett kivitelben a nyílászáróval megegyező színben. A nyílászárók javasolt színe világos, természetes fa szín, vagy olíva zöld, vagy ezek szürkével tört árnyalata. Védett épületek esetén (fehér) a védett értékhatározza meg a színt. Az ablakok kialakítása a funkció függvénye is.

Összefoglaló ajánlás:

Lakóépületeken a középen felnyíló ablak a javasolt megoldás. A köz ill. szolgáltató épületeken portál jelleg is dominálhat. A színezés illeszkedjen az épület színvilágához. A redőnyszekrény rejtett kialakítású megoldással a homlokzat egységét nem bontja meg.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

Az utcai homlokzat az épület arca, ezért nagyon fontos, hogy mi az az arc, amit megjelenít. Kialakításakor törekedni kell a hagyományos arányok megtartására, a kellemes arányú ablakok megfelelő kiosztására. Nem javasolt az utca felé garázkapuvál fordulni, ha megoldható célszerűbb inkább a garázsokba oldalról, a telken belül behajtani. Ha ezt a telek szélessége nem engedi meg, akkor a tömegalakítást érdemes úgy kivitelezni, hogy ne a garázkapu

kapja a fő hangsúlyt a homlokzaton, ezen túl természetes, (pl. fa) anyaghasználattal, minimális boltív alkalmazásával enyhíthetünk annak erőteljes megjelenésén.

A pinceszinti gépkocsi tároló csak úgy javasolt, ha a lehajtó rámpa nem közvetlenül az utcáról indul. Az épület fő tömege melletti lehajtó már kevésbé zavaró.

Összefoglaló ajánlás:

Anyaghasználat szempontjából a természetes anyagok – a kő, tégl, vakolt felületek, faburkolat – részesítendőek előnyben. A magastető héjalása – beleértve az ereszcsendesítőt is – az égett agyag sötétebb, vagy világosabb árnyalata színében agyagcserép, vagy ahhoz hasonló színű betoncserép lehet.

Modern, mai kortárs építészeti megoldások a hasonlóan modern, korszerű építőanyagok (pl. fémlemez) beépítését is lehetővé teszik.

A Le Til kúria (2015)

RÉSZLETEK

Az egyszerű, de igényes, jól kitalált, szépen megépített részletek gazdagítják épületeinket, büszkévé tesznek minket,

Egy-egy burkolat, eresz, tetőcsatlakozás, párkány részlet ilyen minőségben elkészítve díszítő elemként is működik, további, öncélú díszítés már nem kívánkozik az épületre.

A téglakerítés részlet gazdagsága a mai kerítések építésekor is felhasználható.

A fémlemez fedés sávos rendje és a húzott eresz a tömör falakkal és az oszlopokkal arányos, nem túldíszített megjelenést biztosít.

Összefoglaló ajánlás:

Az épület utcaképi harmóniájának biztosítását az épület egyes részleteinek kidolgozása is elősegítheti. Ezért az épület ornamentika, a homlokzati hirdetőfelület, egyéb műtárgy kialakítása, helye illeszkedjen az épület egészéhez.

KERÍTÉSEK

Az új építésű részeken változatos anyaghasználattal találkozunk: a kő tartóoszloptól kezdve a tégláig, a legtöbb esetben fa ill. újabban kovácsolt vas köztés elemekkel vegyítve. Jó példái annak, hogy a hagyományos mellett megférnek a modern anyagok, kialakítások is.

Összefoglaló ajánlás:

A kerítések kialakítása során át lehet venni a lakóépületeknél is alkalmazott anyagokat, színeket. Így még inkább harmonikusabb, egységesebb hatást érhetünk el.

A kerítéskapu kialakításakor hangsúlyozható a belépés helye, de kerüljük a túlzottan hivalkodó bejárati kialakítást. A falszerű kialakítás kerülendő.

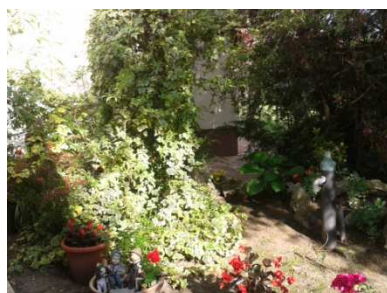
KERTEK

Az átépülő, falusias településrészen is fontos, hogy az épületek harmonikusan illeszkedjenek a környezetbe. A környezetbe illesztett épület nem hivalkodik, hasznosítja a fák szélvédelmét, árnyékolását is. Az épülettömeg követi a háttérnövényzet szerkezetét, kertje követi a jellegzetes szegélyvonalakat, takarja a burkolt felületek látványát. Az épületet részlegesen takarjuk növényekkel, amelyek kiemelik annak szépségét, kontrasztosabbá téve az emberi alkotást. A kert maga az a tér, ami körülveszi az épületet, az a terület a ház és a közterület között, ami bár kültéri, mégis csak az ott lakók használják. Az otthonnak az a része, ahol a természettel érintkezhet az ember. Ezért nagyon fontos az épület tervezése, alakítása során tudatosítani, hogy a kert és a ház együtt létezik, együtt él, és a megfelelő kert kapcsolat kialakítása ugyanolyan súlyú feladat, mint a tervezés többi fázisa.

A kert használatát, „helyégeit” is ugyanúgy meg kell tervezni akár az épületét. Az újonnan kialakított építési telkeken a tervezés különösen fontos, épületenként jelentősen változhat az illeszkedő kertépítészeti kialakítás. Ne csak az épületet, hanem lehetőség szerint terveztessük meg kertünket szakemberrel. A kert tervezését az épülettervezéssel egy időben kezdjük meg, hogy az ideális megoldást megtalálhassuk. Így a kert és az épület egy egységes látványt és életteret fog biztosítani számunkra. A kert funkciói kapcsolódnak az épületrészekhez. Vegyük figyelembe azonban, hogy a kertben minden tevékenységhez nagyobb teret igénylünk, ne zsúfoljuk tele funkciókkal. A volt zártkerti és majorsági területeken törekedünk az egykori használat megidézésére.

A garázst lehetőleg az épületekben alakítsuk ki, hogy több hely maradjon a kertben, és ne terhelje a környezet látványát egy újabb építmény. A kertben kerti építmény pl. pergola alakítható ki. anyaga fém vagy favázis legyen. Kerüljük a túlzottan hangsúlyos, nehéz szerkezeti kialakítást. Alkalmazásukkal könnyebbé válik a falak karbantartása. Kialakításuk legyen, harmonizálva az épület színeivel, formavilágával.

A kertben megjelenő dús növényzet a meleg nyarakon árnyékoló funkciója mellett egy természet közeleli állapotot teremt. Ezért építkezéskor még a tervezés során érdemes végiggondolni, hogy mi az, amit a meglévő növényzetből meg lehet menteni, és ezt szem előtt tartva kell kialakítani a leendő épületet vagy épületrész.

Összefoglaló ajánlás:

A kert és a épület harmóniája ugyanolyan fontos, mint a kerítés és az épületé. A növényzet ne takarja el túlzottan az utcaképből megjelenő épületet, hagyjuk látszani a kertet. A kerti bútorok, építmények (fő) épülettel azonos anyaghasználata, színezése a burkoló felületek anyagválasztása rendezet, telek megjelenést biztosít.

UTCÁK, TEREK

Közterületek településképi útmutatója

Az épületek, kerítések az utca szerves részét képezik, határolják, annak terét, tükrözik az adott utcára, településrészre jellemző beépítési módot, a kialakult homlokzatmagasságokat, építési hagyományokat. A közterületeken megfigyelhetjük a jellemző vízvezetési megoldásokat is (például füvesített árkok), melyek az utcaképből vizuálisan is mind mind érvényre jutnak. A település központján, a lakóépületek oldalhatáron álló, a középületek szabadon álló, az épülő falusias részekben, az oldalhatáron álló beépítés a jellemző.

Összefoglaló ajánlás:

A közterületek fejlesztésekor is alkalmazkodjunk a meglévő beépítési adottságokhoz, az utcakeresztmetszetekhez, jellemző homlokzatmagasságokhoz, tetőformákhoz. Fontos települési közérdek, hogy ne alakuljon ki zavaros utca- és településkép. Ezért legyünk tekintettel a kialakult (ill. kialakításra tervezett) épített környezetre, az arányos illeszkedésre.

AJÁNLÁSOK A BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEKRE ÉS A BEÉKELŐDŐ IPARI-GAZDASÁGI ÉS MEZŐGAZDASÁGI ÜZEMI TERÜLETEKRE (MAJOROKRA)

A külterület tájvédelemmel érintett területein, egyéb településrészein – gyümölcsös, szántó, erdőművelésű területek – a beépítésre nem szánt jelleg dominál. Ezt csak a beékelődő ipari és mezőgazdasági üzemi területek bontják meg. A beépítésre nem szánt jelleg megtartása érdekében építési beavatkozások esetén a tájba illesztés, tájkarakter megóvása az elsődleges szempont. Ez a növénytakaró funkciójú zöldterületek elsődlegességét jelenti az épített környezet elemeivel (épületeivel, műtárgyaival) szemben. A tájba illesztés ezért a nem védett területeken is elsődleges szempont. Tájvédelemmel érintett területeken a védett terület kezelési terve szerint, az abban foglaltakat betartva őrizhetjük meg a tájkaraktert. Ebbe beletartoznak az ott elhelyezhető tanyák, állattartó épületek tájba illesztési feladatai is. Fontos a természetes anyaghasználat, a kevés, világos szín, a horizontális épületkialakítás viszonylag alacsony hajlású tetőszerkezettel. Ha kerítés szükséges, akkor fa, ill. fonott ágas kerítés javasolt.

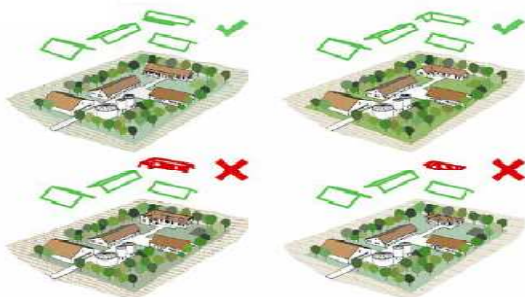
A tájvédelemmel érintett területeken nem javasolt hírközlési és egyéb torony jelegű építmény elhelyezése, de a felszín feletti tartóoszlopokon vezetett elektromos hálózat sem. Az épületek telepek éjszakai megvilágítása a talaj felé irányuljon a fényszennyezés kiküszöbölésére.

TETŐFORMA LAKÓÉPÜLETEK

Ajánlások:

Biri gazdasági-ipari területein majorjain és tanyáin csak nyeregtetős tetőforma javasolt, mely a funkcióhoz igazítottan nyeregtetős (oldal) szárnyakat is tartalmazhat. A tornácosan kialakított épülettel a hagyomány is tovább vihető.

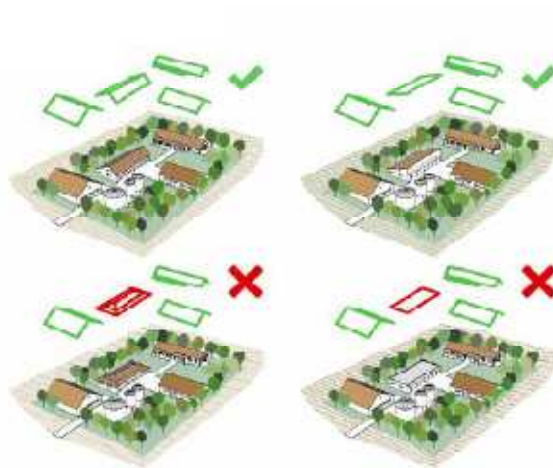
A túlságosan tördelt vagy manzárdtetős tetőforma azonban nem illeszkedik a tájképbe.

TETŐFORMA GAZDASÁGI ÉPÜLETEK

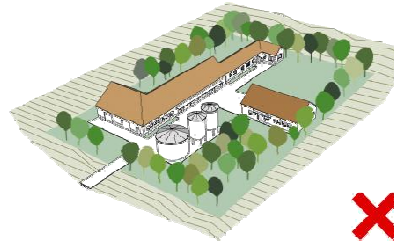
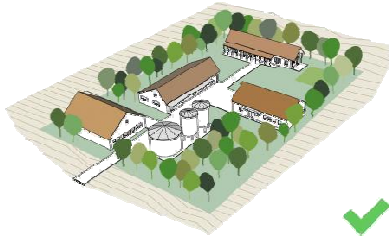
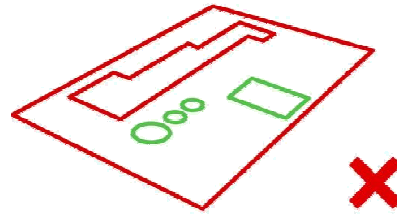
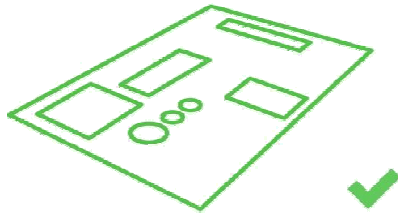
Ajánlások:

Birigazdasági-ipari területein, majorjain és tanyáin a nyeregtetős és fél nyeregtetős tetőforma javasolt, lapos tető vagy manzárdtetős tetőforma általában nem illeszkedik a tájképbe. Lapos, részben lapostető az illeszkedési elvek fennállása esetén alkalmazható megoldás. A tetőhajlásszög igazodhat a szerkezeti tartóváz adottságaihoz, de az ne legyen 45° – nál meredekebb.

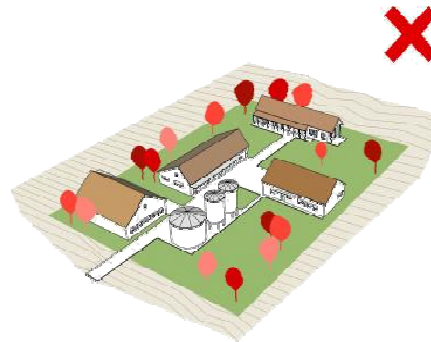
TELEPÍTÉS

Nyírbogát majorjait és tanyáit különálló épületek alkotják, melyeket fák határolnak

Különálló – pavilon – épület elhelyezés jó telekhasználatot biztosít.

A tömbösített elrendezés nem javasolt.

A major, üzemi terület intenzív fásítása látvány és szélvédelem szempontjából is jó megoldás.

Kevés fa nem biztosítja a megfelelő szélvédelmet.

Ajánlások:

A külterületeken, a telken található gazdasági, pl. termelő és tároló szociális és lakó funkciójú összevonása nem javasolható, ha azt a technológia nem indokolja.

Pavilonos elrendezés javasolt. A major, az ipari terület a tanyalakó, ill. nem termelő funkciójú épületei a hagyomány szerinti formákat, színvilágot követve illeszkedhet a külterületi tájba. Ennek elérése érdekében elsődleges szempont legyen a tájkarakter megőrzése, a növénytakaró zöldfelületek elsődlegessége az épített környezettel szemben.

A külterületeken kiemelkedően fontos a szélvédelem, ezért a külterületi épületeket védendő sok fa telepítése szükséges, a kevés fa nem tudja ezt a szerepet betölteni. Egyben ez így biztosítani tudja a tájba illeszkedést, a tájkarakter megőrzését.

JÓ PÉLDÁK ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK

6

épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés, kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása).

A vakolt felületek alkalmazása egységes színezéssel harmóniát sugároz. Ezt a képet erősíti a kerítés hasonló színezése az áttört kovácsoltvas kerítés betétekkel kialakítva. A széles telken alkalmazott telepítés is szerencsés, az épület fő tömege nem uralja az utcaképet. Viszont a gépkocsi tároló és a bejárat ormfala visszaidézi Biri hagyományos tetőszerkezeti ormfalas megoldásait. Az áttört kerítés mögött jól érvényesül a lakóépület.

A 2015 – ben épült kúria méretű telken valósult meg. A főépület telepítése a hasonló vidéki kúriák, kis kastélyok elhelyezését veszi át. Az utcaképet így a fehérre festett téglakerítés (zöld növényzettel futtatott betétekkel) határozza meg a mögötte megbúvó – a felújított korábbi fő (lakó) épület – kiszolgáló épülettel együtt. Ez így harmóniát sugároz és felkelti az érkezők figyelmét. Az épületek korszerű anyaghasználata jó példa arra, hogy a hagyományos településképben miképpen érvényesíthetők a mai építészeti törekvések.

A nemrég megnyitott, korábbi tornácos lakóépület felújítása nagyszerű példa a helyi építészeti értékek óvásának, megbecsülésének. Az újat építeni egyszerűbb út helyett a felújítást választották, mely a XXI. századi igényeket is kielégítve őrzi a múlt polgári építészetét.

Külön figyelmet érdemel az épület az épület visszafogott színezése és az igényesen megtervezett reklám, cégfelirat. A belső udvari tornác megőrzése a belső funkciók és a belső terek kialakítása jó példa a hagyományőrzésben rejlő új érték teremtésének.

Az 1990 – es évek közepén épült iskola épület meghatározó településszerkezeti elem, egyben hangsúlyosan indítja a Mező utcai látványt. Bár a tömege a funkciók miatt jelentős, de ezen funkciókat kétszintes tetőtérben fogadja be a földszint mellett. Ezért az épület nem hivalkodóan magas. A tetőtérben elhelyezett tetősíklablakok jó megvilágítást biztosítanak az oktatási funkcióknak. Egyúttal a tető így felépítmény nélküli, illeszkedik a helyi kialakult utcaképben megjelenő épületekhez.

JÓ PÉLDÁK SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK 7

Az utcaképhez a hitetőtáblák, reklámfelületek, cégérek is ugyanúgy hozzátartoznak, mint az épületek vagy növényzet. A hirdetés lényege a tájékoztatás, amelyet utcaképbe illőnek kell lennie.

Biri településközpont településrész területén csak igényes reklámhordozó helyezhető el. Cégér, cégtábla elhelyezésekor elengedhetetlen, hogy az alkalmazkodjon az épület jellemzőihez, anyaghasználatához. A település egyéb területein csak a szabályozás szerinti reklámhordozó helyezhető el, itt szintén elengedhetetlen a megfelelő anyaghasználat.

A térbeli betűkből készült felírat, arányosan illeszkedik az épület karakteréhez.

A napelemek ma már megkerülhetetlenek az egyes épületek energetikai felújításánál. Ekkor a tetősíkkal azonos síkú elhelyezés a jó megoldás.

Közterületi tájékoztató táblák lehetőleg természetes anyagból készüljenek és az utcai képi rálátását, adott esetben a kilátást ne akadályozzák.

Az egységesen megtervezett reklámhordozók – mint a fotókon is látható – egymást kiegészítik úgy, hogy az utcaképnek is előnyére válik.

IMPRESSZIUM

BIRI KÖZSÉG POLGÁRMESTERI HIVATAL

www.biri.hu

4235 Biri, Kossuth Lajos út 4.

Tel.:+36 (42)265-237

e-mail: biriph@gmail.com

Polgármester:	Almási Katalin
Jegyző:	Dr. Gyirán Zoltán
MB. települési főépítész:	Jambrik Imre <i>okl. építészmérnök</i>

Kézikönyvetösszeállította: Jambrik Imre

Fotók: Jambrik Imre

szöveg: Jambrik Imre

Felhasznált irodalom: Dr. Gyirán Zoltán: Biri község rövid története
Terdik Mihály – Terdik Szilveszter: Adatok a Biri katolikus
Egyház közösség történetéhez

Építészeti útmutató ábrái: LECHNER Tudásközpont Területi, Építészeti és Informatikai Nonprofit Kft.

A kézikönyvben felhasználásra került a Magyarszéphely minta arculati kézikönyv egyes szövegbetétei

Biri. 2017.07.